

Nézőpontok/Történet

Új építészeti magánmúzeum nyílik Jerevánban

2020.01.20. 18:02

Az egykori keleti blokk tán első építészeti magánmúzeumát hozták létre Jerevánban, és Artur Tarkhanyan (1932-2008) munkásságán keresztül mutatják be a 20. századi örmény építészetet. Az Építészforum számára Peter Sägeser írt személyes élményeiről.

A szovjet korszak építészét néhány ikonikus épület képén keresztül él a köztudatban. Ezeknek jelentős része Örményországban található, és jónéhányukat Artur Tarkhanyan, Spartak Khachikyan vagy Hrachya Poghosyan tervezte. A Szovjetunió felbomlásával a szovjet korszak számos épületét sorsára hagyták, így mára rommá váltak. Egy új jereváni múzeum azonban bemutatja az örmény építészet történelmét, az Artur Tarkhanyan építész vezetésével dolgozó tervező kollektíva munkásságán keresztül.

A múzeum létrejöttét Artur Tarkhanyan családja kezdeményezte és finanszírozta. Az építész lánya, Anahit Tarkhanyan meghívására volt szerencsém meglátogatni a múzeumot még a megnyitót megelőzően. Az intézménynek helyet adó épület egy új külvárosi negyedben áll; a múzeum teraszáról csodálatos panoráma nyílik [Jerevánra](#).

A múzeum apró, mégis revelatív képet ad az örmény építészet 20. századi történelméről. A középső terem közepén konstruktivista installáció áll, amely Vlagyimir Suhov konstrukcióira emlékeztet (Vlagyimir Grigorjevics Suhov, 1853-1939, orosz-szovjet mérnök és építész, a mérnöki szerkezetek innovátora – a szerk.). Tény: Suhov Örményországban is dolgozott. A falakon Artur Tarkhanyan és kollektívájának legfontosabb munkáit mutatják be fényképekkel, alaprajzokkal és a tervezési folyamat magyarázataival. Anahit Tarkhanyan több épületen keresztül magyarázta el számomra édesapja tervezési metódusait, de érdekes történet a helyi építészekkel folytatott, közös munka és a Karen Demirchyan Sport- és Kulturális Komplexum mérnökével, Grigor Azizyannal való kapcsolata is.

Az Anahit Tarkhanyan által egyik bővebben ismertetett épület a Svarnots reptér. Tarkhanyan és kollégái patkó alaprajzú épületet terveztek a repülőtérré, közepén az irányítótoronnyal. A téri elrendezés kifejezetten funkcionális: a buszmegállótól a repülőgépig rendkívül rövid a távolság, mindössze 46 métert kell megtenni. A gépek kezelése, az üzemanyaggal való feltöltés is hatékonyan megoldott. A repteret 1975-1980 között építették, és 2011-is használták. 2001-ben azonban az örmény állam eladta Eduardo Eurnekian befektetőnek, aki ezt követően használaton kívül helyezte, és épített helyette egy arctalan, új repteret.

A szovjet éra másik ikonikus épülete a Roszszija Filmszínház, amelyet szintén Tarkhanyan, Khachikyan és Poghosyan tervezett 1975-ben. Két termének hatalmas tömegei egy madár szárnyaként magasodnak a környező tér fölé. A vetítőtermek között helyezkedik el az előcsarnok, amely nagy belmagasságával, színes ablakaival leginkább egy katedrálisra emlékeztet. Tarkhanyan mindig is szeretett volna tervezni egy templomot – mesélte nekem az építész lánya, miközben a kiállítást néztük. Ez azonban a Szovjetunióban nem volt lehetséges, így a mozi előcsarnokát tervezte meg szakrális térként, majd elégedetten tudatta lányával az otthon biztonságában: a tervezett templom immár épül...

A kiállítás jól átláthatóan mutatja be a 20. századi örmény építészet történelmét, kapcsolat-

Cikkinfó

Szerzők:

Peter Sägeser

Földrajzi hely:

Jereván, Örményország

Építészek, alkotók:

Artur Tarkhanyan

és hatásrendszerét. Az Alexandr Tamanjan építész-urbanistával induló fejlődésvonal Samuel Safaryanon keresztül vezet Tarkhanyanhoz, Khachikyanhoz és Poghosyanhoz. Ötben évvel ezelőtt az örmény kultúra: építészet, művészet, film és színház a nemzetközi modern része volt. Anahit Tarkhanyan szándéka a múzeummal épp az, hogy megmutatta mindenekelőtt honfitársai számára: egykor képesek voltak erre, és ma is azok lennének.

Peter Sägesser

A nagyközönség számára 2020 januárjától látogatható múzeum címe: Antarayin 188/16, Jereván, Örményország. A hivatalos megnyitót 2020. február 23-án, Artur Tarkhanyan 88. születésnapján tartják. Nyitvatartási idő: hétfőtől péntekig 13:00-18:00

A szerző svájci építész, a kelet-közép-európai és szovjet építészet kutatója, az ostarchitektur.com alapítója és szerkesztője. A szöveget Kovács Dániel fordította.